

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження

Долгоносенка Владислава Віталійовича

«Психологічні складові прокрастинації особистості»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

за спеціальністю 053 Психологія

Актуальність теми дослідження. Дисертаційна робота Долгоносенка В.В. присвячена актуальній проблемі сучасної психології – вивченню психологічних складових прокрастинації особистості. Попри значну кількість досліджень зазначеного феномена, у науковій літературі й досі зберігається концептуальна неоднорідність підходів до його розуміння, а також недостатньо висвітленими залишаються питання комплексного аналізу психологічних чинників прокрастинаційної поведінки та можливостей їх корекції. Це зумовлює актуальність обраної теми та її практичну значущість.

Структура та зміст дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел налічує 295 найменувань, із яких 180 представлені іноземними мовами. Загальний обсяг дисертації становить 332 сторінки, з них 259 сторінок основного тексту.

Робота характеризується чіткою логікою побудови та послідовністю викладу матеріалу. На особливу увагу заслуговує використання комплексного підходу до дослідження прокрастинації, що передбачає аналіз її когнітивних, мотиваційних, емоційно-регуляторних та поведінкових складових, а також поєднання теоретичного аналізу, застосування комплексу психодіагностичних методик, кластерного аналізу та оцінки ефективності психокорекційного впливу.

Вступна частина дисертації характеризується логічністю побудови та змістовною завершеністю. У ній автором належним чином обґрунтовано

актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, окреслено методологічні підходи до вивчення психологічних складових прокрастинації, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи. Позитивне враження справляє детальний опис організації дослідження, використаного психодіагностичного інструментарію та відомостей щодо апробації результатів дисертаційного дослідження.

У першому розділі здійснено ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз сучасних підходів до розуміння феномена прокрастинації, визначено її психологічну сутність та проаналізовано чинники, що зумовлюють її виникнення. Автором систематизовано наукові погляди зарубіжних та вітчизняних дослідників щодо природи прокрастинації, розглянуто основні теоретичні моделі її пояснення, а також узагальнено результати досліджень, присвячених вивченню когнітивних, мотиваційних, емоційно-регуляторних та поведінкових складових цього феномена. Позитивне враження справляє прагнення автора до цілісного осмислення прокрастинації як складного багатовимірного психологічного явища, що дозволило обґрунтувати концептуальні засади подальшого емпіричного дослідження.

У другому розділі висвітлено організацію та методичне забезпечення емпіричного дослідження психологічних складових прокрастинації особистості. Детально висвітлено характеристику вибірки, етапи проведення дослідження та процедуру застосування психодіагностичного інструментарію. На особливу увагу заслуговує ретельно підібраний комплекс психодіагностичних методик, який дозволив здійснити всебічне вивчення рівня прокрастинації, особливостей тривожності, мотиваційної сфери, часової перспективи, перфекціонізму та самоефективності. Позитивної оцінки заслуговує обґрунтований вибір методів математико-статистичної обробки даних, використання яких є доцільним та відповідає поставленим завданням дослідження.

У третьому розділі представлено результати емпіричного дослідження психологічних складових прокрастинації особистості та здійснено їх

психологічну інтерпретацію. Автором проаналізовано взаємозв'язки між прокрастиною, тривожністю, внутрішньою мотивацією, часовою перспективою, перфекціонізмом і самоефективністю, а також проведено кластерну типологізацію прокрастиноюї поведінки студентів та виокремлено психологічні типи прокрастиноюї – «адаптивні реалісти», «унікальні тривожні» та «мотиваційно аморфні». На особливу увагу заслуговує розроблена, впроваджена та емпірично перевірена програма психокорекційного впливу, спрямована на зниження рівня прокрастиноюї та оптимізацію її психологічних складових. Позитивної оцінки заслуговує обґрунтоване застосування методів математико-статистичної обробки даних для оцінювання ефективності авторської програми психокорекційного впливу, що забезпечило достовірність отриманих результатів та підтвердило її ефективність.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у подальшому розвитку теоретико-методологічного осмислення прокрастиноюї як багатовимірного соціально-психологічного феномена, поглибленні наукових уявлень про роль мотиваційних, емоційно-регуляторних і когнітивних чинників у формуванні та підтриманні прокрастиноюї поведінки. Позитивної оцінки заслуговує удосконалення підходів до психологічної інтерпретації взаємозв'язків між прокрастиноюю, тривожністю, внутрішньою мотивацією, часовою перспективою, перфекціонізмом і самоефективністю та способів диференційованого добору психокорекційних засобів відповідно до типологічних особливостей прокрастиноюї поведінки.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у практичній діяльності психологів закладів вищої освіти, психологічних служб і консультативних центрів, що працюють зі студентською молоддю. На особливу увагу заслуговує апробований комплекс психодіагностичних методик, який дає змогу здійснювати комплексне виявлення рівня прокрастиноюї та пов'язаних із нею психологічних чинників, а також розроблена й упроваджена програма психокорекційного впливу,

спрямована на профілактику й корекцію прокрастинаційної поведінки. Практичну цінність становить можливість використання результатів дослідження у процесі професійної підготовки майбутніх психологів, зокрема під час викладання дисциплін «Загальна психологія», «Психологія особистості», «Психодіагностика», «Основи психокорекції» та «Психологічне консультування».

Відзначаючи високий рівень виконаного дослідження, вважаємо за доцільне висловити наступні зауваження та побажання:

1. Програма психокорекційного впливу описана досить детально щодо змісту й структури блоків, але в роботі не уточнено загальну тривалість програми (кількість занять, їх періодичність, загальний часовий обсяг), що дещо ускладнює оцінку можливостей її практичного впровадження в діяльність психологічної служби закладу вищої освіти.

2. У роботі вибірку було поділено на експериментальну та контрольну групи методом стратифікованої рандомізації (по 60 осіб у кожній), що є методологічно коректним. Водночас не зазначено, чи здійснювався контроль за можливим впливом сторонніх (фонових) чинників протягом періоду формувального експерименту (зокрема, сесійного періоду, інших джерел стресу), які могли додатково вплинути на динаміку показників тривожності та прокрастинації в обох групах.

3. У дисертаційній роботі представлені таблиці, які наочно відображають отримані емпіричні результати. Разом із тим в окремих випадках бажано було б забезпечити більшу однорідність їх оформлення – зокрема щодо підписів і точності посилань на них у тексті роботи.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота Долгоносенка Владислава Віталійовича на тему «Психологічні складові прокрастинації особистості» є завершеною науковою працею. За актуальністю, науковою новизною, практичним значенням одержаних результатів, обсягом проведеного дослідження, обґрунтованістю

наукових положень і висновків та рівнем оформлення дисертаційна робота відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023 та № 507 від 03.05.2024), а її автор, Долгоносенко Владислав Віталійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Рецензент:

кандидат психологічних наук, професор,
професор кафедри психодіагностики
та клінічної психології
Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова

Маргарита КРЕМЕНЧУЦЬКА

8.08.26 р.

МК

ЗАСВІДЧУЮ

ОСОБИСТИЙ ПІДПІС

СТ. ІНСПЕКТОР ВІДДІЛУ КАДРІВ

Васильєв

Маргарита Кременчуцька

*Підпис с. псих. н. професор
Маргарита Кременчуцька
засвідчую.
І. Мечникова*

